

РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ У РОЗВИТКУ ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА НА ВІННИЧЧИНІ

Хорове мистецтво протягом століть залишається основою розвитку музичної культури українського народу і є одним з найбільш досконалих і доступних видів музичного мистецтва.

Хоровий спів, як самий доступний вид музикування, спрямований на відтворення та збереження традицій народнопісенної культури, її розвиток, сприяє підвищенню рівня музичної культури особистості, безпосередньо впливає на почуття, емоції, волю людей. Хорове мистецтво є не лише специфічною формою пізнання світу, але й відіграє велику культурно-виховну та ідеологічну роль в суспільстві, є носієм духовних цінностей. Важко переоцінити значимість естетичного впливу хорового співу в процесі виховання і становлення особистості, у формуванні художніх смаків слухацької аудиторії.

Займаючи провідне місце в культурно-мистецькому житті Вінниччини, вокально-хоровий жанр музичного виконавства сьогодні є одним з найбільш розповсюджених видів музичної діяльності. Хорове мистецтво Вінниччини має славні традиції, пов'язані з іменами Миколи Леонтовича, Кирила Стеценка, Петра Ніщинського, Родіона Скалецького, Григорія Давидовського. Традиції хорового співу, започатковані цими славетними музикантами сьогодні розвиваються і збагачуються в творчій діяльності величезної кількості хорових колективів області. Серед них професійні та аматорські хори, ансамблі пісні і танцю, фольклорні колективи. Своєрідним осередком існування і розвитку хорового мистецтва є навчальні хори кафедри хорового мистецтва і методики музичного виховання Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Різні аспекти вокально-хорового мистецтва Вінниччини розкриваються в наукових статтях В.І. Газінського, Т.О.Лозінської, В.Т. Бородуліна, К.Л. Дабіжі, І.В. Газінського, Н.Є. Кравцової, Т.В. Бурдейно-Публіки, А.Ф. Завальнюка.

Окремі сторінки діяльності колективів висвітлюються у періодичних виданнях «Вінницька правда», «Вінницька газета», «Подолія».

Метою статті є висвітлення напрямів діяльності і репертуарної політики хорових капел Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Визначення ролі навчальних хорових колективів в розвитку хорового виконавства на Вінниччині.

З метою професійної підготовки вчителів музики і співів середніх шкіл перші музично-педагогічні відділення при педагогічних вузах України було відкрито в 60-ті роки XX сторіччя. Вінницьке відділення було започатковано в 1968 році на базі факультету підготовки вчителів початкових класів. Самостійним підрозділом Вінницького державного педагогічного інституту ім. М. Островського (Постановою Кабінету Міністрів №122 від 4 лютого 1998 року інститут реорганізовано в педагогічний університет ім. М. Коцюбинського) музично-педагогічний факультет став у 1972 р. [2, с.124]. Сьогодні кафедра хорового мистецтва і методики музичного виховання функціонує в складі інституту педагогіки, психології і мистецтв Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Провідними хоровими колективами кафедри, і університету загалом, є Народна хорова капела та Народна жіноча хорова капела.

Професійна підготовка майбутнього вчителя музики вимагає складних за своєю структурою професійних якостей, які формуються в процесі навчання. Без засвоєння комплексу спеціальних знань, вмінь та навичок, необхідних в практичній музично-педагогічній діяльності, неможливе повноцінне оволодіння професією. Дисципліни диригентсько-хорового циклу, зокрема хоровий клас, посідають чільне місце в підготовці студентів до майбутньої вокально-хорової роботи з учнями. Навчальні хорові колективи є школою хорового співу, де майбутні фахівці здобувають наступні необхідні вміння та навички:

- вокально-хорового спрямування – правильний спів, співацьке дихання, чистота інтонації, мелодичний і гармонічний слух, вокальний слух, відчуття ансамблю;

- хормейстерські навички технічної та виконавської роботи над музичними творами;

- загальномузичні та педагогічні якості вчителя музики, а саме художній смак, розвинений інтелект і світогляд, відповідальність, вимогливість, дисциплінованість.

У хоровому класі реалізується одна з найважливіших і обов'язкових вимог навчального процесу – взаємозв'язок теорії й практики. Знання, які одержали студенти під час академічних занять з техніки диригування, хорознавства, сольфеджіо, постановки голосу, гармонії, дістають своє практичне втілення під час занять хорового колективу.

Витоки **Народної хорової капели** Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського сягають ще 1948 року, коли зі студентів інституту було створено аматорський хор під керівництвом чудового музиканта О.Д. Сердюка. Постійно діючий колектив з числа студентів різних факультетів офіційно був створений в 1957 році. Перше серйозне визнання хорова капела отримала в 1964 році, здобувши почесне звання «Народної хорової капели». Капела є лауреатом III Республіканського конкурсу патріотичної пісні (м. Харків, 1979 р.), лауреатом республіканського телетурніру «Сонячні кларнети» (1980 р.). За 45-хвилинну програму на УТ колективу був вручений спеціальний приз Українського телебачення.

У 1982, 2001 рр. колектив бере участь у творчих звітах Вінниччини у палаці „Україна”, виступає в Міністерстві освіти та науки України, Українському домі тощо. Народний артист України Михайло Кречко, під час підтвердження звання „народної” у 1979 р. дав таку характеристику колективу: «Капела є зразком хорового звучання для аналогічних хорових колективів. Співаки капели – не лише співаки, а й справжні артисти, які беруть активну участь в єдиному творчому процесі» [1, с. 212].

В різні роки Народною хоровою капелою керували відомі на Вінниччині хормейстери – Йосиф Кучер, Ігор Друкер, Костянтин Семенов, Григорій Голик. Особливо слід відзначити музиканта, який працював з капелою понад чверть

століття (1977 – 2003 рр.), завдяки таланту та величезній праці якого колектив набув найвищої майстерності та визнання – це народний артист України, професор В.І. Газінський. Відомий фахівець хорової справи, композитор, аранжувальник, засновник і незмінний керівник Академічного камерного хору «Вінниця», В.І. Газінський, працюючи з Народною хоровою капелою університету, виховав не одне покоління високопрофесійних хористів і керівників хорових колективів, які успішно працюють в закладах освіти і культури, професійних творчих колективах.

На протязі 10-ти років (з 2003 р.) Народною хоровою капелою керував заслужений артист України, доцент К.Л. Дабіжа – учень і послідовник В.І. Газінського, артист Вінницького камерного хору, керівник хорового колективу Вінницького училища культури і мистецтв (90-ті рр.). Під керівництвом К.Л. Дабіжі Народна хорова капела неодноразово здобувала диплом лауреату регіональних фестивалів хорової музики ім. Леонтовича в м. Вінниця (2004 р., 2007 р.), Міжнародних хорових Асамблей ім. М.Д. Леонтовича. В репертуарі колективу твори зарубіжних і вітчизняних композиторів, обробки народних пісень, твори сучасних авторів, зокрема «Карміна Бурана» К. Орфа, «Пророк» Г. Білявського, «Думи мои, думы» А. Ушкарьова. Належне місце в репертуарі колективу належить духовній музиці, це твори української, російської, болгарської православної музики, а також концертні твори зарубіжних композиторів на духовні тексти. Капела виконує духовні твори М. Леонтовича, К. Стеценка, П. Чайковського, Д. Хрїстова, А. Давидовського, Г. Білявського, Дж. Россіні, С. Франка.

Жіноча хорова капела Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського заснована в 1979 році. Очолила колектив заслужений працівник культури України, доцент Г.М. Шкільнюк – талановитий хормейстер і блискучий педагог. В 1988 році капела отримала звання Народного колективу. Капела двічі нагороджена золотими медалями лауреата Всесоюзних фестивалів самодіяльної народної творчості, стала лауреатом Першого республіканського конкурсу ім. М. Леонтовича [3, 92]. В травні 1997 року жіноча капела стала лауреатом обласного туру Третього міжнародного хорового конкур-

су, присвяченого 120-річчю з дня народження М.Д. Леонтовича і одержала Гран-Прі.

З 1996 року народну жіночу капелу очолює кандидат педагогічних наук, доцент Н.Є. Кравцова. Упродовж 34 років існування та творчої діяльності капела брала участь у багатьох громадських, освітніх та мистецьких культурних заходах університету, міста й області. Колектив неодноразово виступав з концертами в загальноосвітніх школах, в Уманському, Барському та Вінницькому педагогічних училищах, де демонстрував гарний рівень художнього виконання хорових творів. Неодноразово колектив підтверджував звання «Народний», що також свідчить про належний технічний, художній та виконавський рівень колективу.

В репертуарі капели представлені хорові твори різних жанрів: класика, обробки народних пісень, твори сучасних вітчизняних та зарубіжних композиторів.

В травні 2013 року Жіноча хорова капела здобула звання лауреата та Диплом II ступеня на III Всеукраїнському фестивалі-конкурсі хорового мистецтва, присвяченого ювілею Героя України, диригента, видатного музичного діяча А. Авдієвського, який проходив у Києві. Основна ідея конкурсу – відродження, збагачення та розвиток традицій вітчизняного хорового виконавства. У виконанні колективу прозвучали твори: Л. Шукайло фрагменти з кантати «Пори року», Б. Лятошинський «Туча», І. Шамо «Співанка-веснянка», Г. Персел «Saund the Trumpet», українська народна пісня в обробці І. Бідака «Не сходило вранці сонечко», вільна обробка Г. Артмана «Bach & Rock».

Аналізуючи творчу діяльність хорових колективів університету можна констатувати, що колективи працюють в двох основних напрямках: 1) як навчальні хорові колективи; 2) як концертні одиниці університету. Складністю роботи з навчальним хором є постійна зміна хорового складу (на зміну випускникам приходять першокурсники) та неповна (незбалансована) комплектація хорових партій. Іноді на початку навчального року виявляється, що кількість сопрано перевищує кількість альтів у декілька разів. Перед хормейстером постає

ціла низка завдань, направлених на формування повноцінної ансамблевої і тембральної врівноваженості, вокально-художньої виразності.

За роки існування в хорових капелах було виховано величезну кількість фахівців, які нині плідно працюють в закладах освіти і культури. Серед них заслужені артисти С. Майструк, Л. Сушкевич, К. Дабіжа, М. Вацьо, В. Клепиков, Т. Лозінська, В. Бородулін; лауреат міжнародних конкурсів В. Горай; доктор наук, професор Г. Тарасенко; кандидати наук, доценти Н. Кравцова, В. Бриліна, Л. Василевська, Л. Онофрійчук, І. Олійник, Г. Білозерська, О. Боблієнко; викладачі університету Л. Холодкова, Ж. Штепа, І. Пацкань, О. Лаврінчук. Величезним досягненням роботи вінницьких хорових учбових колективів, на нашу думку, є той факт, що випускники капел входять до складу академічного камерного хору «Вінниця», який став окрасою не лише подільської хорової школи, а й помітним явищем в музичному житті незалежної України. Серед них – Г. Білявський, В. Ковальчук, Ю. Подолян, К. Дабіжа, Т. Лозінська, В. Черевик, В. Заїчко, Д. Репей, О. Максимець, О. Сімонов, Ю. Гордієнко, О. Гончар, В. Кузик, В. Карплюк, В. Павлова, С. Павловська, Т. Каплун, С. Живачевська, А. Оголь, Л. Локаєнко, Л. Ількова, О. Філінова, В. Коломієць, І. Пеліховська.

Література

1. Газінський В.І., Лозінська Т.О., Дабіжа К.Л. Навчальний хор: Навчально-методичний посібник. – Вінниця : «Розвиток», 2012. – 224 с.
2. 90 років Вінницькому державному педагогічному університету імені Михайла Коцюбинського / А.М. Подолинний, Б.В. Хоменко / Вінниця. – 2002. - 186 с.
3. Кравцова Н.Є. Жіноча хорова капела Вінницького педагогічного інституту / Н.Є. Кравцова // Тези доповідей Десятої Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції. – Вінниця : ВДП, 1991. – С.92-93.

Автор: Москвічова Юлія Олександрівна, аспірантка Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, службова адреса (м. Івано-Франківськ,

Шевченка, 79), домашня адреса (м. Вінниця, вул. Червоних партизанів, 6, кв. 19), тел. 097-442-8-441, e-mail: julia.moskvichova@gmail.com.